

Poppentheatererfgoed online

Mobile first

Voorstel digitale beschikbaarstelling van de internationale poppentheater- erfgoedcollectie van het Poppenspe(e)museum

Een poppentheaterpresentatie gericht op de
universele componenten van de diverse
poppenspelverschijningsvormen
en -technieken

Afbeelding voorplat: Napolitaanse Pulcinella, traditionele handpop. Hij is de wit geklede en zwartgemaskerde stamvader van veel Europese poppenclowns.

Poppenspe(e)museum Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39 Info: +31(0)578 - 63 13 29
info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs
www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Blinden
www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2

Inhoudsopgave

1. Poppentheatererfgoed online	
1.1 Een digitale poppentheaterpresentatie	5
1.2 Poppentheaterencyclopedie voor jong en oud	5
1.3 Mobile first	5
1.4 Illustraties	6
2. Introductie collectie	
2.1 Poppenspe(e)lmuseumcollectie	7
2.2 Artefacten en bibliotheek	7
2.3 Doelstelling Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum	7
3. Probleemstelling	
3.1 Schenkingen	8
3.2 Terugtrekkend bezoekersaantal	8
3.3 Verouderde online presentatie	8
3.4 Informatie-eilanden	9
3.5 Conclusie	9
4. Nieuwe digitale presentatie	
4.1 Een aggregator van kennis	10
4.2 Analyse huidige collectie	10
4.3 Visuele aantrekkelijkheid	11
4.4 Voorbeelden digitale structuur	11
5. Vervolgprojecten	
5.1 Internationale poppentheatercultuur	12
5.2 The Good, the Bad and the Ugly: tegenstelling tussen Goed en Kwaad	12
5.3 Paulus de Boskabouter	12
5.4 Terra incognita	13
5.5 Wayang	13
5.6 Een kijkje in de poppenkast	13
5.7 Onderwijsapplicatie	13
6. Belang	
6.1 Schat	14
6.2 Contemporaine presentatie	14
7. Publiciteit	
7.1 Aankondigingen en communicatie	15
7.2 Contacten	15
8. Planning	
8.1 Tijdspad	16
8.2 Aftrap	16
8.3 Werkzaamheden derden	16
9. Uren en begroting	
9.1 Ontwikkeling website in- en extern	17
10. Appendix	
10.1 Strategische zoekvelden	18
10.2 Afbeeldingen	24
11. Verantwoording	
11.1 Afbeeldingen sleeves	26
11.2 Extra afbeeldingen	27

Afbeelding: cartoon van een Balinese dalang (poppenspeler) met gamelanorkest (Indonesië), iPhone en wayang-kulitfiguren. Illustratie: Ari Winata (2003).

Poppentheatererfgoed online

1.1 Een digitale poppentheaterpresentatie

Getoond zal worden een dynamische website 'Poppentheater online', waarop alle facetten en verschijningsvormen van het internationale poppenspel – d.m.v. een eigentijdse invulling en een frisse vormgeving – aan de orde zal komen, en in samenhang gepubliceerd. De nieuwe en digitale poppentheaterpresentatie is gericht op de universele componenten van de diverse poppenspelverschijningsvormen en -technieken; een onderzoek naar de verwantschap van het internationale poppentheater met literaire, artistieke, beeldende en muzikale tradities.

1.2 Poppentheaterencyclopedie voor jong en oud

Om te voorkomen dat heel veel poppentheatererfgoed – en de daaraan gerelateerde kunsten – in de toekomst door bijna niemand meer wordt bestudeerd, werkt het Poppenspe(e)lmuseum aan de ontsluiting hiervan voor een groot en divers publiek. Er wordt aandacht besteed aan hoge en lage kunst, aan amateurs en professionals, aan jongeren en ouderen, en er wordt ingespeeld op de behoefte aan participatie en herkenning. Uiteindelijk streven: fysiek bezoek aan het Poppenspe(e)lmuseum, waar 'browsen' betekent dat je met je vingers geen muis of touchscreen beroert maar 'echte' figuren mag bekijken, kan ruiken en misschien ook wel mag aanraken.

1.3 Mobile first

Gebruik wordt gemaakt van het zogenoemde mobile-first-design. D.w.z. dat bezoekers met mobiele apparaten het uitgangspunt zijn van het ontwerp van de site. De weergave van de website op niet mobiele apparaten, zoals conventionele desktops en laptops met grotere schermen, wordt afgeleid van het mobile-first-ontwerp. Tevens wordt gebruik gemaakt van de modernste webtechnieken (HTML5, CSS3, ARIA-attributen) om gebruikerservaring te optimaliseren voor een breed publiek. Als basis wordt het CMS WordPress gebruikt vanwege zijn veelzijdig- en gebruikersvriendelijkheid voor digitale invoering van de collectie. Speerpunt is dat de collectie d.m.v. het gebruik van tags en zoekwoorden snel en accuraat doorzoekbaar is voor bezoekers van de website.

Aan bod zullen onder andere komen: artefacten (poppen, figuren en objecten), speeltaksten, correspondentie, iconografie, oude en hedendaagse publicaties en documenten (boeken, tijdschriften etc.), secundaire literatuur, educatie, archivalia, foto's, prenten, dia's, films, schilderijen en muziek.

Een structurele conceptopzet van de belangrijkste pagina's is bijgevoegd in de appendix.

1.4 Illustraties

Ten behoeve van de subsidieaanvraag 'Poppentheater online' is gebruik gemaakt van afbeeldingen van iPhone en iPad sleeves, die bedrukt zijn met traditionele poppenkast- en theaterfiguren, spelsituaties en anderszins. Ook zijn objecten, boeken, foto's, poppen en illustraties opgenomen die een representatief beeld geven van de gemêleerde Poppenspe(e)lmuseum erfgoedcollectie.

Introductie collectie

2.1 Poppenspe(e)lmuseumcollectie

De collectie van het Poppenspe(e)lmuseum is bijzonder rijk, zeer gevarieerd en uitvoerig gedocumenteerd. Sinds de jaren tachtig worden diverse thema-exposities door het gehele land en daar buiten getoond, met Vorchten als thuisbasis.

2.2 Artefacten en bibliotheek

De collectie is bijeengebracht en wordt beheerd door dezelfde persoon die ook inhoudelijk één van de meest vooraanstaande deskundigen op het gebied van de poppentheatercultuur in Nederland is. Dat is zeldzaam. Binnen het museum is daardoor veel kennis aanwezig, zowel in de persoon van de directeur-conservator en enkele vrijwilligers, als in talloze documenten, een gespecialiseerde bibliotheek bestaande uit meer dan 9.000 internationale boektitels, een enorm poppentheaterarchief en een poppentheaterencyclopedie op het web. In 1984 werd het museum opgezet met het voornemen om de zich in Nederland bevindende nationale en internationale poppentheaterkunstvormen in de ruimste zijn van het woord te tonen en beschikbaar te stellen. Destijds in fysieke vorm: meertalige tentoonstellingen (Nederlands, Frans, Duits en Engels) in Vorchten en elders in Europa.

2.3 Doelstelling Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum

Het Poppenspe(e)lmuseum is een erfgoedinstelling voor en over het (volks)poppentheater, waarin de verschillende poppenspeltechnieken en -stromingen vertegenwoordigd zijn. Een plek waar een rijk en divers overzicht van de geschiedenis en de hedendaagse ontwikkelingen van het (inter)nationale poppen-, papieren-, schimmen-, figuren-, object- en beeldend theater gegeven wordt. In dit narratieve museum staat het verhaal centraal en speelt de collectie daarbij een ondersteunende rol; het museum archiveert en actualiseert het verleden, volgt het heden en heeft oog voor culturele diversiteit.

Goed kunnen omgaan met en inspelen op maatschappelijk kwetsbare groepen in het algemeen – mensen met een fysieke of een verstandelijke beperking, personen met een andere taal- en cultuurachtergrond, enz. – of mensen met een visuele en/of auditieve beperking in het bijzonder, vormt een integraal onderdeel van ons klantvriendelijke en toegankelijke museumbeleid.

Probleemstelling

3.1 Schenkingen

Na het ontstaan van het museum en het collectioneren – mede middels schenkingen van particulieren en poppentheatergezelschappen – en het verwerven van andere poppentheaterdeelcollecties, zoals die van Museum Rotterdam, voorheen Theater Instituut Nederland (TIN) te Amsterdam en het opgeheven museum Nusantara te Delft, krijgt het poppentheatererfgoed ons inziens toch onvoldoende aandacht. Dit komt op een aantal manieren naar voren en wordt hieronder uitgelegd.

3.2 Terugtrekkend bezoekersaantal

Met verwelcoming van honderden bezoekers per jaar, realisatie van tientallen (reizende) exposities en het onderzoeken, ontsluiten, beheren van materieel en immaterieel erfgoed op het gebied van het poppentheater in de ruimste zin van het woord deed het Poppenspe(e)lmuseum het jaren lang goed. Edoch ... vooral kleinere musea ontvangen steeds minder bezoekers in het digitale tijdperk waar in wij ons nu begeven. Een van de redenen hiervoor is dat de jeugd 'generatie Z' zich veelal online begeeft, en bezoekjes aan musea vaak uitblijven. De baby-boomers en 'generatie X' groeiden op een geheel andere manier op; een periode waar kunst juist heel veel aandacht genoot.

Voor museumbezoeken wordt nu meestal naar de randstad getrokken, terwijl het Gelderse Poppenspe(e)lmuseum net onder Zwolle gevestigd is. Deze fysieke bereikbaarheid van het museum is voor velen problematisch.

3.3 Verouderde online presentatie

De huidige website, in de jaren negentig van de vorige eeuw ontwikkeld, is sterk verouderd en gefragmenteerd. De rijkdom van de collectie en de aanwezige kennis is hierdoor onvoldoende prikkelend voor jongeren, en vaak slecht te begrijpen voor ouderen.

Momenteel is veel kennis opgeslagen in talloze pdf-documenten, de zogenoemde 'pamfletten' (Nederlands, Frans, Duits en Engels). De kennis wordt verder overgedragen door middel van educatieve, meertalige zogenoemde 'Doepak-documenten' en de Nederlandse en Engelstalige 'Poppenspe(e)lmuseum-nieuwsbrieven', maar ook via extra webpagina's die encyclopedische lemma's bevatten.

3.4 Informatie-eilanden

Kennis is overvloedig en in allerlei verschijningsvormen aanwezig. Objecten uit de collectie worden hier en daar als illustratie bij de kennisdocumenten gepresenteerd. Specifieke onderwerpen worden uitgelicht, en verdwijnen in een lijst met de talloze onderwerpen. Hierdoor ontstaan eilandjes van informatie die – ogenschijnlijk – geen verbinding met elkaar hebben. Het blijft hierdoor ook onduidelijk hoe breed en diep de collectie eigenlijk is door telkens maar een specifiek onderdeel uit te lichten. Tevens zijn veel van de objectbeschrijvingen blijven steken op het niveau van het collectiebeheer.

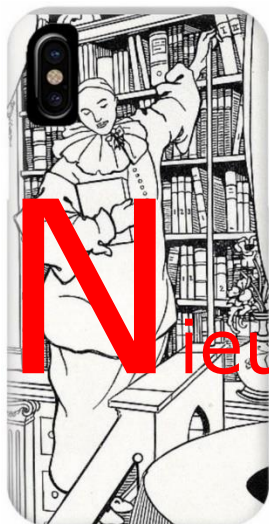
De huidige 'informatie-eilanden' zijn individueel van informatieve waarde, maar zitten zichzelf ook in de weg. Voor de bezoeker aan de website is de structuur onvoorspelbaar en ontoegankelijk. Belangrijke pagina's zijn alleen te bereiken door te klikken op onderwerpen en titels, of op plaatjes die in de huidige website voor de meeste gebruikers weinig betekenis hebben. Het menu is verwarrend door een – voor velen – verkeerde categorisatie van informatie. Daarnaast is de aangeboden informatie verankerd in de reeds genoemde pdf-documenten, welke niet door zoekmachines betrokken worden in zoekprocessen. Hierdoor kan alleen een gerichte zoekactie op de website leiden tot de bron van informatie.

Al deze tekortkomingen zijn geenszins het gevolg van onkunde, een incapabele ontwikkelaar, of een slecht informatiebeleid. De zwakke plekken hangen samen met de tijd waarin de website is opgezet, de toenmalige stand van de webtechnologie en een reeks vernieuwingen die op de jaren negentig basis zijn geënt, zonder dat de website voldoende met de tijd mee is gegaan. Tevens is de website vanwege de ouderdom van de gebruikte standaarden niet geoptimaliseerd voor andere dan desktopbrowsers. Mobiele gebruikers krijgen hierdoor geen prettige browse-ervaring voorgeschoteld, terwijl zelfs oudere generaties steeds vaker enkel via hun tablet of telefoon het internet bezoeken. Ook deze 'mobile first' houding zorgt voor veel afhakers wanneer er gezocht wordt naar informatie op de desktop website. Een hedendaagse website dient immers te voldoen aan de eisen van deze tijd en de eisen die de bezoeker aan websites stelt!

3.5 Conclusie

Gezien de geringe complexiteitstolerantie van de meerderheid van de webgebruikers, ligt het voor de hand dat zij afhaken, voordat zij zien hoeveel meer dan waardevolle informatie er geboden wordt. Met een voor velen onbereikbare fysieke locatie en een bijna onbegrijpelijke online presentatie verliest de totale collectie van het Poppenspe(e)lmuseum zijn bereikbaarheid voor jong én oud. Hierdoor ontstaat een teloorgang van algemene kennis over het poppentheater. Het museum heeft een van de rijkste collecties op het gebied van het poppentheater binnen Europa, en wil nu de collectie volledig tonen op – en verplaatsen naar – internet.

Een voorstel voor de te realiseren digitale presentatie wordt toegelicht in het volgende hoofdstuk.

Nieuwe digitale presentatie

4.1 Een aggregator van kennis

Het fysieke bezoek aan het museum blijft achter bij de verwachtingen. Dit kan sterk verbeteren als de informatie die via de website wordt verstrekt, rijk, eigentijds en bruikbaar is.

Een museum is niet alleen een bewaarplaats van objecten en een aggregator van kennis, maar ondersteunt ook het creatief gebruik van de collectie. Om die reden wordt al het materiaal – teksten, beeldmateriaal en objectbeschrijvingen – zo aangeboden dat hergebruik wordt gestimuleerd en ondersteund. Het moet voor ontwikkelaars, bijvoorbeeld in de educatieve sector, eenvoudig worden om op basis van de collectie van het Poppenspe(e)museum educatieve producten te maken, zowel non-profit, als commercieel. Een nieuwe presentatie met een uitgebreide mediabibliotheek zal dit mogelijk maken.

Een hedendaagse website maakt gebruik van veel visuele elementen. Deze elementen moeten voor zichzelf spreken, maar worden veelal alsnog ondersteund door tekst. Door de hoeveelheid aan objecten, prenten, documentatie, boeken en films binnen de collectie van het Poppenspe(e)museum is een functionele categorisatie hiervan noodzakelijk. Enkel door het samen te voegen op één website kan een totaalhoeveelheid van informatie gewaarborgd worden. Door versnippering over meerdere websites ontstaan wederom diverse informatie-eilanden.

Op de site moet het mogelijk zijn om met een minimale hoeveelheid clicks, en in een zo'n kort mogelijk tijdsbestek, de juiste informatie te krijgen. Hiervoor is het essentieel om 'tags' aan de objecten toe te voegen en een nieuwe menustructuur op te bouwen.

4.2 Analyse huidige collectie

De bestaande website moet in de context van de aanwezige kennis, de collectie-informatie en de objecten worden geanalyseerd. Op basis hiervan wordt een nieuw plan voor de inhoud opgesteld. Dit geeft aan welke componenten fundamenteel zijn voor de bezoekerservaring en welke elementen in de tweede en derde linie een rol kunnen gaan spelen bij de ervaring van de rijkdom, of diepte, van de poppentheatercollectie. Deze informatie wordt opnieuw georganiseerd in een heldere structuur die gebruikt kan worden bij de presentatie van de objecten, de kennis over de objecten en de poppentheatercultuur, en tenslotte de achtergrondinformatie, zoals de bibliotheek en het archief.

Enkele voorbeelden van de digitale structuur om de vindbaarheid te vergroten worden in de volgende paragraaf besproken.

4.3 Visuele aantrekkelijkheid

Er wordt een nieuwe online-presentatie ontwikkeld. Deze presentatie legt de nadruk op de visuele aantrekkelijkheid van de collectie en de diepgang van de informatie die de bezoeker ter beschikking staat. In de presentatie wordt ook veel ruimte gegund aan de objecten die de gebruiker niet direct met een museum over het poppentheater associeert, zoals tekeningen van Peter Vos, de fotografie van Erwin Olaf en Ed van der Elsken en de kunstwerken, foto's en films van Teun Hocks. Hedendaagse kunst speelt immers ook een belangrijke rol in het museum en moet ook één van de publiekstrekkingen van de nieuwe presentatie worden.

Om dit proces tot het gewenste resultaat te laten leiden worden alle beschikbare teksten – Poppenspe(e)lmuseumpamfletten, -nieuwsbrieven, doepak's, lemma's, objectbeschrijvingen, opdrachtbladen en andere ondersteunende tekst- en beeldmateriaal – beoordeeld op bruikbaarheid, leesbaarheid en geredigeerd. De fotografie wordt aangepakt en metadata worden gecontroleerd, en waar nodig aangevuld. Van veel belangrijke en visueel aansprekende afbeeldingen en objecten worden scans en foto's gemaakt. De website wordt een bron van informatie, kennis en materiaal en leidt nieuwe bezoekers naar het museum!

4.4 Voorbeelden digitale structuur

Aandachtspunten: collectie Poppenspe(e)lmuseum → nationaal en internationaal volkspoppentheater → poppenspeltechnieken en -verschijningsvormen → nationaal en internationaal figuren- en objecttheater → beeldende kunstenaars op het gebied van het poppentheater.

Voorbeelden van beeldende kunstenaars waarvan werk in de collectie van het Poppenspe(e)lmuseum aanwezig is: Maria Austria, Henk Boerwinkel, Marjo van den Boomen, Willem Brakman, Rico Bulthuis, Jean Dulieu, Ed van der Elsken, Martha en Matthias Griebler (Oostenrijk), Mitsy Groenendijk, Teun Hocks, Mella Jaarsma (Yogyakarta/Java), Jan Jutte, Ben Kortman, Dirkje Kuik, Jan van Leeuwen, Bas Mariën, Lisette van Meeteren-de Mos, Erwin Olaf, Hetty Paërl, Wouter van Riessen, Ledjar Soebroto (Indonesië), Henk Tas, Aadje Veldhoen, Claus Verstegen, Peter Vos, Elsje Zwart en vele anderen.

Namen en verschijningsvormen van de hoofdfiguren in het internationale (volks)-poppenspel zijn bijvoorbeeld: Jan Klaassen en Katrijn (Nederland), Pulcinella en Teresina (Napels/Italië), Pierrot, Polichinelle, Guignol, Gnafron en Madelon (Parijs, Lyon/Frankrijk), Tchantchès, de Neus en Pierke (Luik, Antwerpen, Gent/België), Kasperl en Gretl (Duitsland/Oostenrijk), Mr Punch en Judy (Engeland), Karagöz en Hacivat (Turkije), Vitéz László (Hongarije), Petroesjka (Rusland), Gašparko en Kašparek (Slovakije/Tsjechië) en Semar en zijn zonen (Java, Bali/Indonesië).

Tevens kunnen verschillende stromingen en gerelateerde figuren binnen het internationale poppentheater uitgelicht worden. Hierdoor zal de kennis over deze onderwerpen steeds meer geoptimaliseerd worden.

Vervolgprojecten

5.1 Internationale poppentheatercultuur

De internationale poppentheatercultuur en het daarbij behorend materieel en immaterieel erfgoed worden binnen het museum in mondiaal perspectief geplaatst. Het gaat niet alleen om Nederland, met Jan Klaassen en zijn vrouw Katrijn, of Europa met de commedia dell'arte en de nazaten van de Italiaanse Pulcinellafiguur, maar ook om de wereldcultuur waarin bijvoorbeeld de gevarieerde Indonesische wayangtraditie, het Turkse en Chinese schimmentheater en het Japanse Bunraku theater een plaats krijgen.

Om die rijkdom en verscheidenheid te ontsluiten en begrijpelijk te maken wordt tijdens het herontwerp van de website en de daarbij behorende publieksinformatie een zestal vervolgprojecten gedefinieerd. Deze worden hieronder toegelicht.

5.2 The Good, the Bad and the Ugly: tegenstelling tussen Goed en Kwaad

Het eerste vervolgproject richt de aandacht op de universele componenten die in vrijwel alle varianten van het poppentheater in welke vorm dan ook, en waar ook ter wereld, te vinden zijn, namelijk de tegenstelling tussen Goed en Kwaad, met daartussenin een intermediair: de nar, de clown – Pierrot (Italië), of Semar (Indonesië). Deze speciale presentatie zal het thema 'The Good, the Bad and the Ugly' krijgen, en wordt tijdens de eerste fase uitgewerkt in een separaat plan. Het is de bedoeling dat aan de hand van dit overkoepelende thema de diepte van de poppentheatercultuur wordt getoond en ook de nauwe verwantschap van het poppentheater met literaire, artistieke en musicale tradities.

5.3 Paulus de Boskabouter

Het tweede vervolgproject richt zich op de verborgen schatten in het depot van het museum. Het Poppenspe(e)lmuseum heeft een belangrijke collectie figuren, foto's, prenten en ander beeldmateriaal en rekwisieten die hebben toebehoord aan Jan van Oort (ps. Jean Dulieu), de schepper van Paulus de Boskabouter. De poppen en objecten zijn na de opnamen van de vroegste TV-poppen- en animatieserie opgeborgen en nooit meer getoond. Het zijn wonderlijke artefacten waarin de fantasie, vindingrijkheid en eigengereidheid van Van Oort tastbaar worden. Het is de bedoeling dat deze verborgen schatten opnieuw aan een bestaand en een nieuw publiek zal worden getoond in een museale presentatie, en geflankeerd door een digitale presentatie, een tentoonstelling en publicaties.

5.4 Terra incognita

Het derde vervolgproject richt de aandacht van het publiek op de hedendaagse kunst in het museum. Deze kunstvoorwerpen zijn verworven door het museum, of gemaakt in opdracht van het museum. Binnen het oeuvre van de kunstenaars vormen deze objecten vaak een stukje 'terra incognita' – nog niet voldoende in kaart gebracht en gedocumenteerd – omdat ze nooit, of incidenteel, actief door het museum zijn gepresenteerd, anders dan als onderdeel van de vaste presentatie. In het geval van de ingeschilderde/gekleurde fotowerken van Teun Hocks, de geënceneerde foto's van Erwin Olaf, en de foto's van Ed van der Elsken over de Japanse Bunraku is deze presentatie bovendien komen te vervallen doordat enkele ruimtes met andere voorwerpen en thema-exposities moesten worden ingericht.

Dit vervolgproject heeft weer drie componenten: expositie, een speciale tweetalige webpublicatie en diverse documenten, die wederom rijk voorzien worden van beeldmateriaal. De presentatie zet liefhebbers en kenners van de hedendaagse kunst en (geënceneerde) fotografie op het spoor van de poppentheatercultuur en introduceert deze vorm van cultureel erfgoed en levende cultuur bij een publiek dat nu eerder geneigd is het te associëren met oubolligheid of kinderachtigheid.

5.5 Wayang

Het vierde vervolgproject betreft het tonen en beschrijven van de diverse wayangpresentatievormen in woord en beeld, aangevuld met filmmateriaal en multimedia. Het museum verwierf in 2018 de wayangcollectie van het opgeheven museum Nusantara te Delft en eind 2019 het gamelaninstrumentarium Kjai Paridjata. Uitgangspunt wayangdeterminatie: realisering van een (inter)nationale wayangdatabase, een hoogwaardig kennisplatform en een thesaurus op het gebied van wayang uit Java en Bali. Het onderzoek en de beschrijving kunnen deel gaan uitmaken van een internationaal onderzoeksprogramma. Gestreefd wordt naar een informatieve en betrouwbare basis: een thesaurus waar musea en derden met wayangerfgoed profijt van zouden kunnen hebben. Wij werken hiervoor samen met o.a. Hedi Hinzler (specialisatie wayang) en medewerkers van de Universiteit van Amsterdam (UvA – afdeling bijzondere collecties). Gebruik zal worden gemaakt van onze 'Nusantara-subsite' op die van het Nationaal Museum van Wereldculturen. De geïllustreerde wayangthesaurus zal onder meer de volgende gegevens bevatten: Poppensoorten: wayang kulit, klitik en golek; Herkomst: land, regio, vervaardiger, datering; Materiaalsoorten; Uiterlijke kenmerken, onderdelen van een figuur; Namen, genealogie en termen uit o.a. Java en Bali.

5.6 Een kijkje in de poppenkast

Het vijfde vervolgproject is bedoeld voor jonge en oude visueel beperkten – en onze reguliere bezoekers: 'Een kijkje in de poppenkast'/'A look behind the scenes of puppet theatre'. 'Horen, voelen, doen en ontdekken'/'Sensory Puppetry' – 'Aanraken moet'/'Touching a must'. Een belangrijk onderdeel hiervan zal zijn de website en de bijzonder vormgegeven expositie met voelbare artefacten, aangevuld met tactiele poppentheater-audio-en-geurboeken, multimedia en teksten in het Nederlands, Fries, Duits en het Engels in braille en grootschrift en synchroonlopend braille met zwartschrift (drukletter), zogenoemd combischrift-dubbeldruk.

5.7 Onderwijsapplicatie

Het zesde vervolgproject brengt de collectie in het klaslokaal en bevat een Poppen-
spe(e)lspeurspel en lesbrieven bedoeld voor leerlingen van het basis- en voortgezet
onderwijs. D.m.v. o.a. meerkeuzevragen – met afbeeldingen en filmfragmenten –
ontdekken zij op speelse wijze de diverse poppenspeltechnieken en -figuren.

6.1 Schat

Met de gevarieerde poppentheatercollectie van het Poppenspe(e)lmuseum heeft Nederland een belangrijke schat binnen haar grenzen. Een schat die nu onvoldoende zichtbaar is en voor sommige bezoekers slecht bereikbaar.

6.2 Contemporaine presentatie

De fysieke bereikbaarheid zal, gezien de locatie, niet dramatisch veranderen, maar een betere ontsluiting en een meer contemporaine presentatie zullen bewerkstelligen dat bezoekers eerder op ontdekkingstocht gaan en de reis naar het museum zullen aanvaarden. Daarnaast zal de relevantie van de collectie en de kennis die met zoveel geduld en aandacht is opgebouwd, voor een breder (groot) publiek en voor creatieven toenemen.

Voor Nederland – en Gelderland als cultuurprovincie – is het belangrijk dit poppentheaterjuweel nog meer glans te geven dan dat het van nature al heeft!

Publiciteit

7.1 Aankondigingen en communicatie

Het project zal worden aangekondigd via onder andere de UNIMA (UNion Internationale de la MARionnette – wereldorganisatie op het gebied van het poppentheater) en de UNIMA Heritage Commission waarvan Otto van der Mieden – directeur-conservator van het Poppenspe(e)lmuseum – de Nederlandse vertegenwoordiger is namens de NVP-UNIMA (NVP: Nederlandse Vereniging voor het Poppenspel).

7.2 Contacten

Verder worden er contacten gelegd met (inter)nationale erfgoedorganisaties, culturele instellingen, het basis-, beroeps-, voortgezet en hoger onderwijs in de regio, ver daarbuiten, landelijk en internationaal.

Extra publiciteit en promotie via de NVP, leden van de Stichting Contact Theater Collecties (SCTC)*, de Nederlandse Museum Vereniging (NMV), Gelders Erfgoed en andere relevante organisaties en mond-tot-mondreclame.

*SCTC, een samenwerkingsverband met de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten/Theaterschool/Bibliotheek – ArtEZ hogeschool voor de kunsten/Mediatheek Zwolle en Arnhem – Codarts, Hogeschool voor de kunsten/Mediatheek, Rotterdam – Fontys Hogeschool voor de kunsten/Mediatheek, Tilburg – Hogeschool voor de Kunsten Utrecht/Faculteit Theater – Hogeschool Zuyd/Bibliotheek, Maastricht – Nederlandse Vereniging voor Amateurtheater/Bibliotheek, Den Haag – Universiteit van Amsterdam (UvA)/Bibliotheek en Bijzondere Collecties en stichting Het Poppenspe(e)lmuseum.

Ook zal over het project geïnformeerd worden via de landelijke, regionale en plaatselijke pers, omroepen en sociale mediakanalen en netwerken, zoals een video pitch, vlog, blog, podcast, Facebook, Instagram, WhatsApp, LinkedIn, Twitter, Snapchat, Pinterest en YouTube/Vimeo.

Planning

8.1 Tijdspad

De projectplanning is afhankelijk van de toekenning van subsidies. Het museum heeft onvoldoende middelen om dergelijke uitgaven te realiseren. Het Poppenspe(e)l-museum wordt financieel niet structureel ondersteund. Hierdoor worden geen specifieke data genoemd.

8.2 Aftrap

Vorbereiding, vaststellen structuur data en website	4 weken
Grafisch design (voorontwerp en definitieve versie)	6 weken
Realisatie website eerste versie (slicing + logica)	6 weken
Testfase	4 weken
Correcties en verwerken testresultaten	2 weken
Invoeren, prototyping en implementatie collectiedata	30 weken
Tonen van definitieve versie	datum ?
Totaal	52 weken

8.3 Werkzaamheden derden

- A. Website: levering informatietechnologie (structuur, data, website, film en foto's). Hattricks. Sander Treur Multimedia – ontwikkelen en produceren van maatwerksoftware (Utrecht) + RJMieden – Videography en Design (Utrecht), Thomas de Graaf (Emst), digitalisering multimedia, AMI Computers (Epe) – ontwikkeling en maatwerk bibliotheek/informatiecentrum.
- B. Concretisering en aanleveren collectie-informatie en diversen: intern, en waar nodig extern.
- Bibliotheek en archief: Sita Bhagwandin – specialist titelbeschrijvingen en bibliografische metadata bij de KB (Koninklijke Bibliotheek) en het Poppenspe(e)lmuseum.
- Wayang: dr. Hedi Hinzler, oud universitair hoofddocent Zuidoost-Azië Universiteit Leiden – specialist wayangdeterminatie Bali en Java + Ananto Wicaksono (Yogyakarta/Indonesië) – specialist wayang kulit (Java).
- Poppen-, figuren- en objecttheater en gerelateerde kunsten: Otto van der Mieden, dir.-cons. Poppenspe(e)lmuseum – specialist internationale poppentheatervormen + vrijwilligers museum.
- Theater: medewerkers Bijzondere Collecties UvA (Universiteit van Amsterdam) – specialisatie Nederlands theater, waaronder poppen- en objecttheater.
- Extra hard- en software: AMI Computers – systeeminstallatie, virtualisatie, onderhoud en ondersteuning + Thomas Computerservice – videomontages, multimedia en support.
- Illustraties: Elsje Zwart e.a. – ondersteunende tekeningen en digitale bewerking afbeeldingen.

Uren en begroting

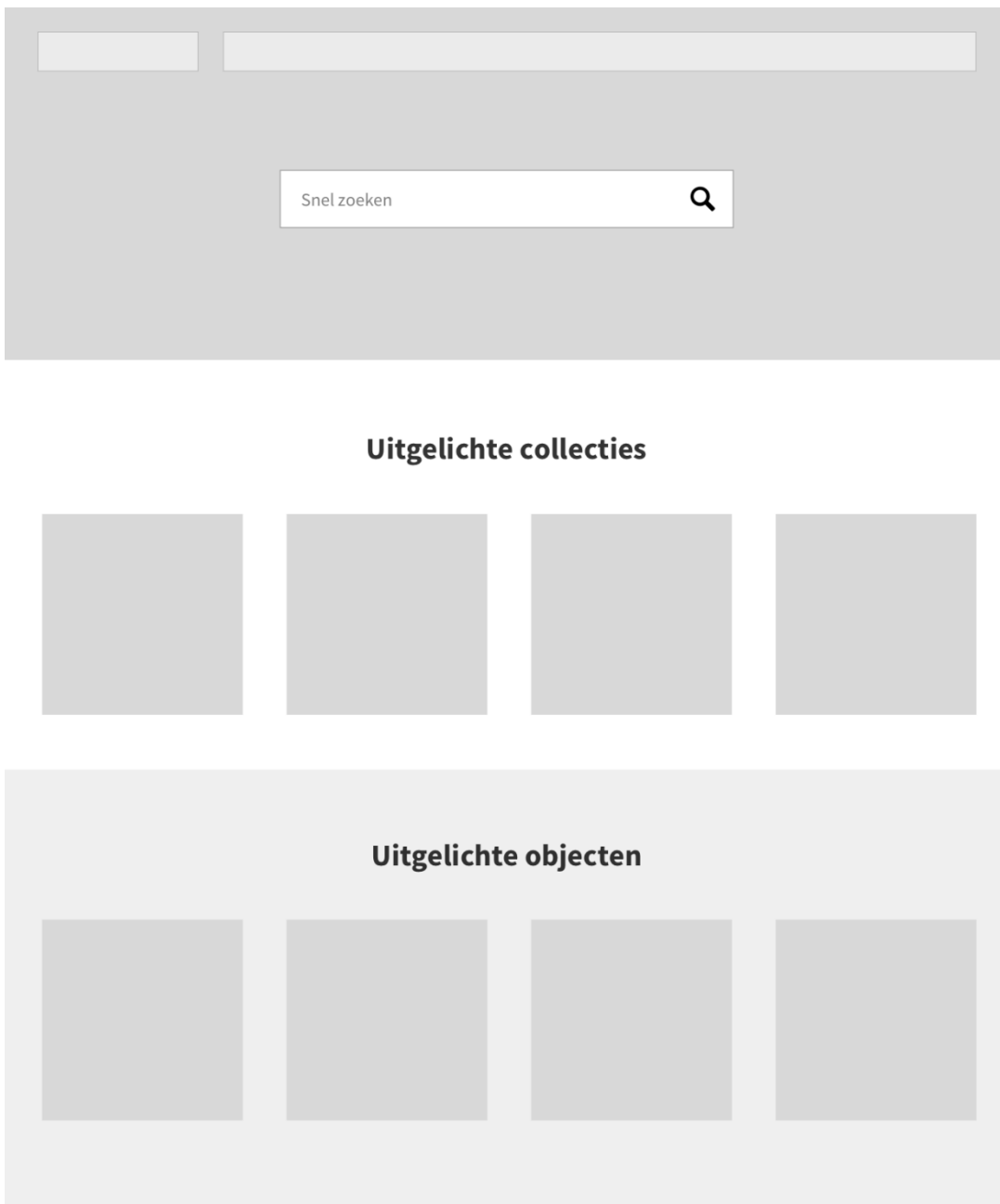
9.1 Ontwikkeling website in- en extern

	uren
Analyse metadata + adviesstructuur	8
Grafisch design (voorontwerp en definitieve versie)	32
Slicing (omzetten ontwerp naar gestijlde code)	40
Logica algemeen, zoeken, objectstructuur en metadata	90
Overleg	18
Ondersteuning gebruik	18
<hr/>	
Totaal uren ontwikkeling website derden	206
Tarief: € 55,- per uur, excl. btw	€ 11.330,-
Totaal uren ontwikkeling + info museummedewerkers	120
Tarief Poppenspe(e)lmuseum: € 35,- per uur, excl. btw	€ 4.200,-
Content extern	
Invullen website, onderzoek, scannen, fotograferen en teksten	80
Aanpassen bestaande content	55
Vorbereiding, overleg en vormgeving	30
<hr/>	
Totaal uren content	165
Tarief: €47,50 per uur, excl. btw	€ 7.837,-
Vaste kosten: schatting eerste periode, komende 3 jaar en per jaar	
Hosting/domein	€ 250,-
SSL certificaat	€ 100,-
Premium WordPress plug-ins	€ 300,-
Klein onderhoud	€ 500,-
Onvoorzien	€ 250,-
<hr/>	
Totaal per jaar	€ 1.400,-
Totaal: € 11.330,- + € 4.200,- + € 7.837,50 + 3 x € 1.400,-	€ 27.567,-

Appendix

10.1 Strategische zoekvelden Conceptvoorbeelden homepage.

A. Zoeken

Uitgebreid zoeken

Zoek binnen de gehele collectie of filter op specifieke collecties, verhalen en/of figuren

Zoekresultaten (?)

FIGUUR

VERHAAL

OBJECT

COLLECTIE

OBJECT

OBJECT

VERHAAL

COLLECTIE

OBJECT

OBJECT

VERHAAL

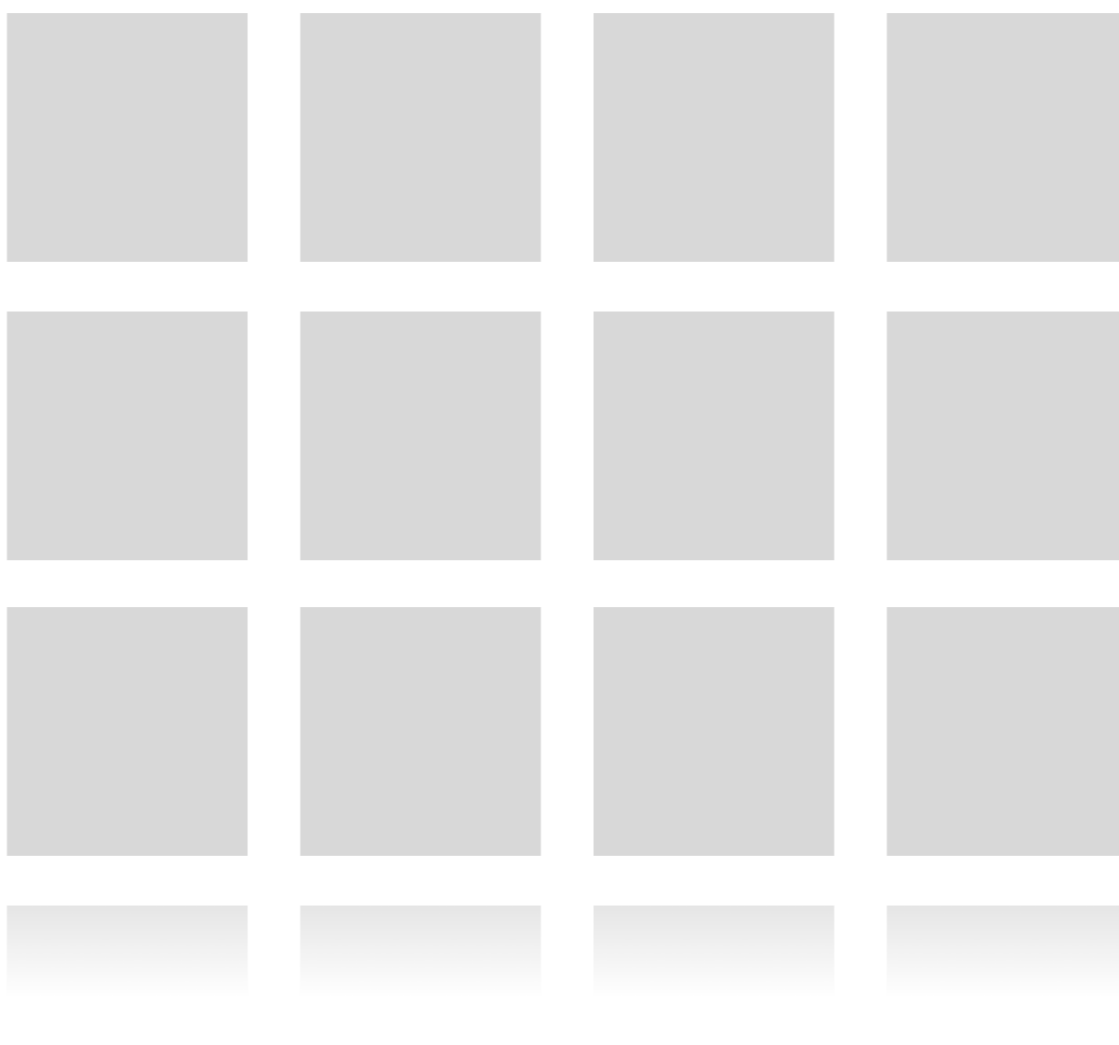
COLLECTIE

B. Overzicht collectie

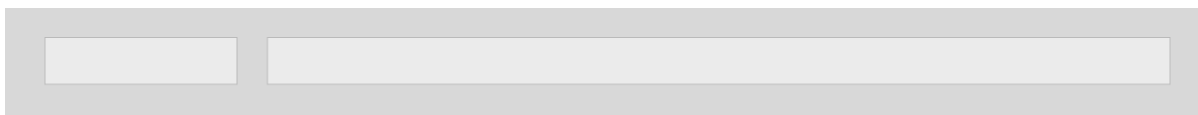

COLLECTIE

Nederlands volkspoppentheater

C. Detailpagina object

OBJECT

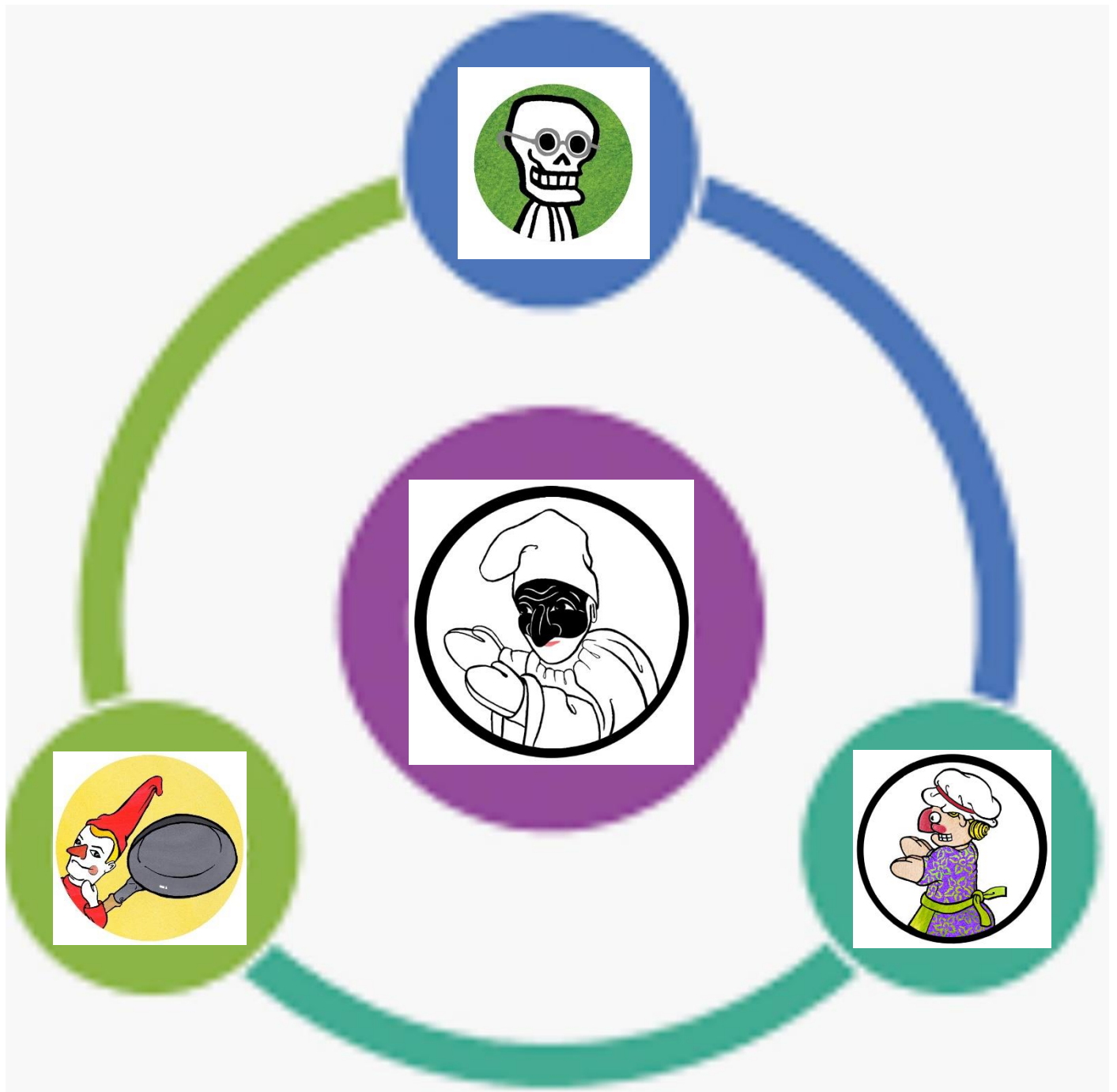
Jan Klaassen, Katrijn en de baby

Meer over Jan Klaassen

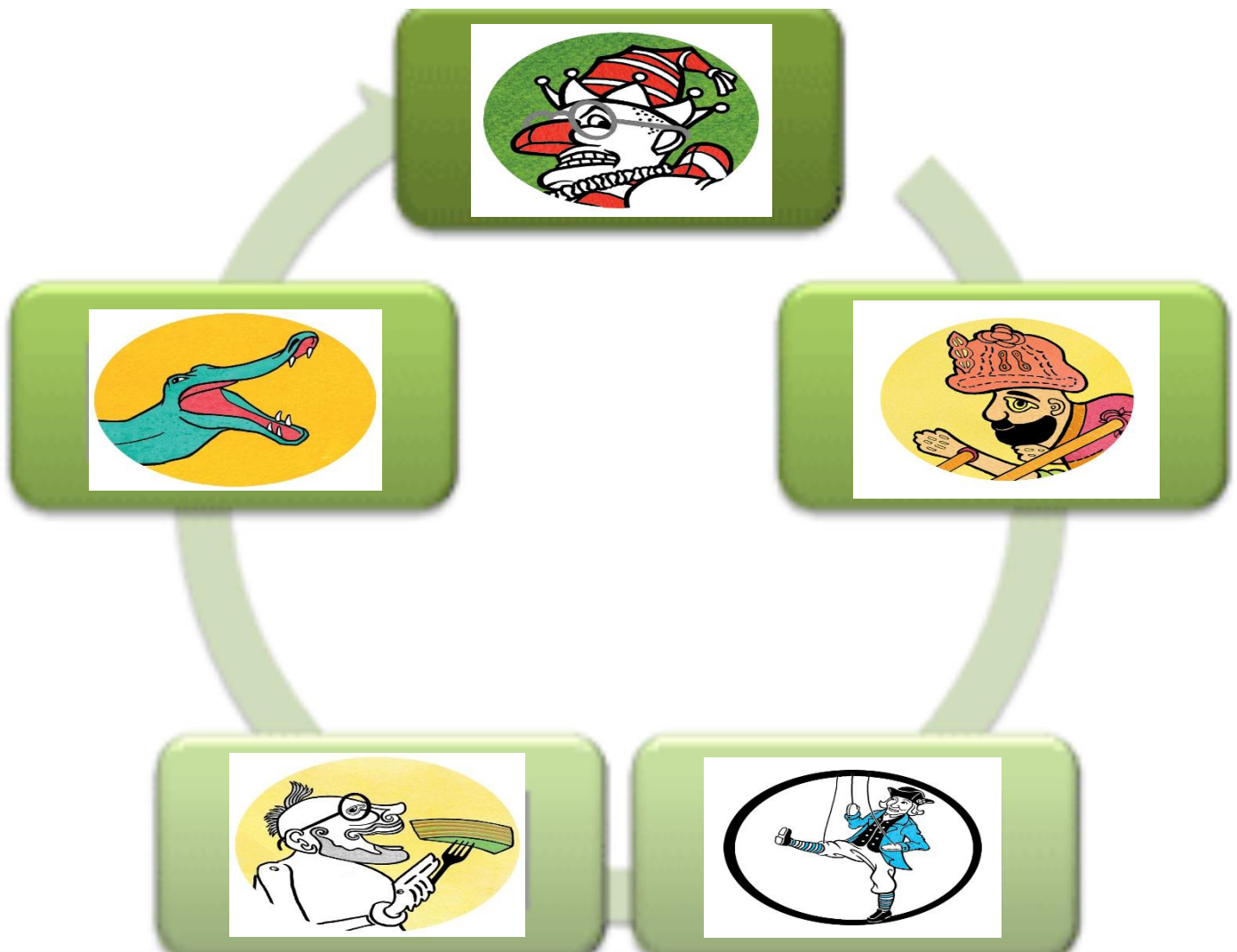

D. Conceptschema archetypes en attributen

Afbeeldingen: de Dood – stokpop en Vitéz Laszló met koekenpan (Hongarije), Pulcinella (Napels/Italië) en Katrijn (Nederland) – handpoppen. Illustraties: Elsje Zwart (2015).

E. Conceptschema figuren en technieken

Afbeeldingen: oud-Hollandse Jan Klaassen – handpop, krokodil – handpop, Karagöz – schimfiguur, Turkije, spekkoek etende en brildragende museumdirecteur in de gedaante van de Indonesische clown Semar en Lafleur – stangmarionet, Amiens/Frankrijk. Illustraties: Elsje Zwart (2015).

10.2 Afbeeldingen

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

10.2 Vervolg afbeeldingen

8.

9.

10.

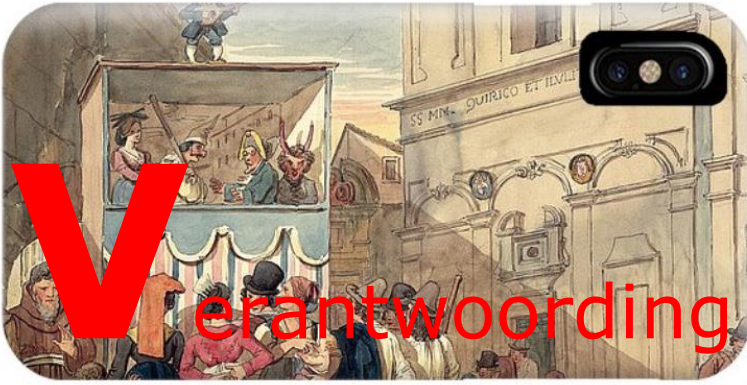
11.

12.

13.

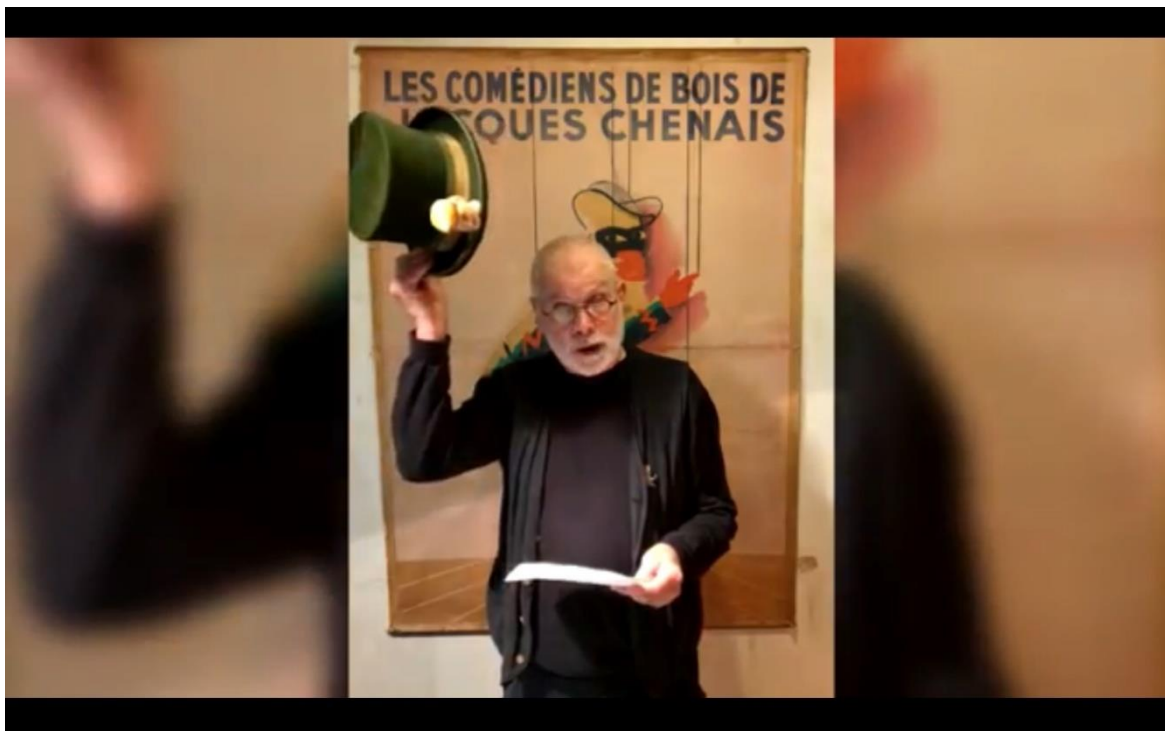
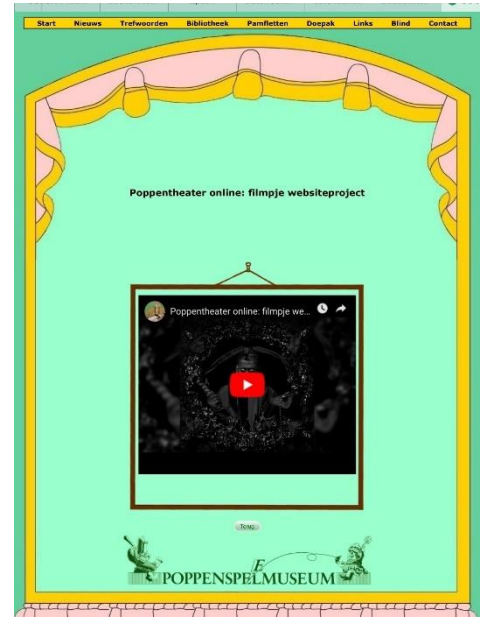

11.1 Afbeeldingen sleeves

- Pagina 3. De diender en Mr. Punch. Plaatje uit: Punch and Judy (Engeland, ca. 1920).
- Pagina 5. Mr. Punch, Toby de hond en de clown. Plaatje uit: Punch and Judy (Engeland, ca. 1920).
- Pagina 7. Straatpoppenkast met jeugdig publiek. Handpoppenspel met Mr. Punch en de galg. Plaatje uit: Punch and Judy (Engeland, ca. 1920).
- Pagina 8. Polichinelle – commedia dell’artefiguur (Frankrijk, ca. 1800).
- Pagina 10. Pierrot – commedia-dell’artefiguur – en boekenkast (ca. 1925).
- Pagina 12. Dalang – Indonesische poppenspeler – met wayang-golekfiguur.
- Pagina 14. Trekpop in de gedaante van een haas.(ca. 1900).
- Pagina 15. Krokodil met Mr. Punch (ca. 1950).
- Pagina 16. Mr Punch (ca. 1850). Plaatje uit: Punch and Judy. With twenty-four ill., designed and engr. by George Cruikshank; and other pl.; accompanied by the dialogue of the puppet-show, an account of its origin, and of puppet plays in England. London: Bell & Daldy (1873).
- Pagina 17. Kasperl/Hanswurst met centenbak. Plaatje uit: Münchener platen. Ill.: C. Reinhardt. Uitg. H. van der Moolen/K. Braun & F. Schneider. Snelpersdruk van C.R. Schurich. München (1857-1880).
- Pagina 18. Mensen gemanipuleerd als marionetten (ca. 1980).
- Pagina 26. Stadstafereel met traditionele poppenkastscène en publiek. In de theateropening is geheel rechts een duivel te zien (ca. 1900).

11.2 Extra afbeeldingen

1. Sticker 'Poppenkast in de Papenstraat'. Illustratie eenmanslooppoppenkast met Jan Klaassen: Peter Vos (ca. 197?).
2. Internationale poppentheaterliteratuur en -prentenboeken, een keramisch boek met daarop de Italiaanse Pulcinella en twee doorsteps voorstellende de Engelse Mr Punch met de hond Toby en zijn vrouw Judy met haar baby en kat.
3. Internationale literatuur op het gebied van het poppentheater.
Figuren: oud-Hollandse Jan Klaassen (handpop), een wayang-golekfiguur (stokpop, Java/Indonesië) en Guignol (handpop, Lyon/Frankrijk).
4. Clown met de brede oren. Pastichetheater en handpop. Replica van Paul Klee (1920). Zentrum Paul Klee, Bern/Formfalt produktdesign, Berlin (2005).
Uitvoering pastichetheater en handpop: Hetty Paërl (2007).
5. Schermafbeelding internationale YouTube films op het gebied van het poppentheater. Illustratie poppenkast: Peter Vos.
6. Aanraakscherm met wayang-kulitfiguren – punakawan (clowns uit Java, Indonesië) met o.a. Petruk en Semar.
7. Startpagina huidige meertalige websites Poppenspe(e)lmuseum (algemene informatie, documenten met hyperlinks, bibliotheek, poppentheaterencyclopedie, Geheugen van Nederland en educatie).5.
8. Teun in de poppenkast. Kunstenaar: Teun Hocks (met olieverf ingekleurde analoge zwart-witfoto, ca. 2000).
9. Oud-Hollandse poppenkastfiguren. Illustraties: Wouter van Riessen (zeefdruk, 2001).
10. Geënceneerde foto 'Nar met narrenkap, een telefoonhoorn en een marotte – narrenstaf met de kop van Jan Klaassen'. In de lauwerkrans bevinden zich traditionele poppenkastfiguren. Kunstenaar: Erwin Olaf (1990).
11. Geabstraheerde grafische lijntekening n.a.v. de geënceneerde foto 'Nar met narrenstaf en telefoonhoorn' van beeldend kunstenaar Erwin Olaf. Illustratie: Elsje Zwart (2018).
12. Karagöz en Hacivat. Turkse schimfiguren.
13. Paulus de Boskabouter. Handpop naar een ontwerp van Jean Dulieu.
14. Screenshots Poppentheater online: filmpje websiteproject, zie <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/websiteproject.html>.

Afbeelding: Polichinelle met bolhoed en bril in de gedaante van Poppenspe(e)lmuseumdirecteur en -conservator Otto van der Mieden. De bultige, dikbuikige en baardige handpop zwaait met een knuppel. Illustratie: Elsje Zwart (2015).

Poppenspe(e)lmuseum Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39 Info: +31(0)578 - 63 13 29
info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs
www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Blinden
www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2